

HSLDA
Advocates for Homeschooling
Асоциация за правна защита на домашното образование

(Настоящият превод от английски би следвало да е неразделна част от оригиналния документ)

19 декември 2011 г.

Относно: Отхвърляне на проекта за Закон за детето

Уважаеми български законодатели и държавни служители,

Асоциация за правна защита на домашното образование (Home School Legal Defense Association - HSLDA) е международна организация, в която членуват над 81 000 души от всички 55 американски щати и територии и от 36 държави. Нашата цел и задача е да защитаваме и утвърждаваме правото на родителите да ръководят образованието на децата си. От учредяването си през 1983 г. насам HSLDA активно защитава конституционните и естествените права на родителите да ръководят образованието на децата си, като ги обучават у дома. Вече почти десет години работим отблизо с български семейства, обучаващи децата си у дома.

Разбираме, че в българския Парламент (ще бъде) е внесен нов законопроект за „правата на децата“. След като се запознахме с неговия текст, ние сме силно обезпокоени от начина, по който той очевидно не зачита правата на родителите да вземат решения относно децата си. Този законопроект поставя изключителните правомощия върху децата в ръцете на държавата - това вреди на семействата и децата. Нашето разбиране е, че предложеният законопроект е ненужен, тъй като настоящият Семейен кодекс на България, както и други действащи закони вече уреждат тези въпроси. От името на нашите членове и в името на българските родители ви призоваваме да отхвърлите този проект за Закон за детето.

Проектът за Закон за детето нарушава международните спогодби

Предложеният проект за Закон за детето дава правомощия на държавата да се намесва в семейните дела и да контролира семейството под предлог на иначе важната и легитимна цел децата да бъдат защитени. Законопроектът обаче предоставя на държавата право на вмешателство в области, които традиционно и правомерно принадлежат на семейството; включително и правото на родителите да вземат решения относно образованието на децата си. Това прехвърляне на правомощия от родителите върху държавата нарушава редица международни споразумения, които признават правото на родителите да определят формата на образованието, което децата им ще получат.

Договорът от Амстердам призовава към зачитане на фундаменталните права, гарантирани от *Европейската конвенция за защита правата на човека и основните свободи*. Протокол 1, член 2 от Конвенцията гласи: „... Държавата зачита правото на родителите да осигуряват на своите деца образование и преподаване в съответствие със своите религиозни и философски убеждения.“ Същите тези фундаментални права са категорично прогласени и в *Хартата на основните права на Европейския съюз*, по-специално член 6 (Право на свобода и сигурност), член 7 (Зачитане на личния и семейния живот), член 10 (Свобода на мисълта, съвестта и

религията), член 14 (Право на образование), член 20 (Равенство пред закона), член 21 (Недискриминация), член 22 (Културно, религиозно и езиково многообразие), член 24 (Права на детето) и член 47 (Право на ефективни правни средства за защита и на справедлив съдебен процес). Нещо повече, самата *Всеобща декларация за правата на човека* на ООН, в член 26 (3), гласи, че родителите носят „първостепенна отговорност“ да изберат вида образование, получавано от децата им.

Всеки от тези основни документи - страна по които е и България - поотделно посочва, че родителите са тези, които следва да вземат решения относно децата, особено в областта на образованието. По силата на предложението законопроект обаче родителите ще бъдат лишени от възможността да упражняват своето право да вземат тези решения. Този закон ще говори лошо за защитата на основните човешки свободи в България. В почти всички други европейски страни, както и в редица други държави, правото на родителите да избират вида на образованието, което децата им получават, включително и домашно образование, се защитава със закон. Свободата в образованието е абсолютно наложителна, ако една страна се стреми към плурализъм и демокрация. Предложеният проект за Закон за детето не защитава свободата на образованието; ето защо ние ви призоваваме да го отхвърлите.

България следва да узакони домашното образование

Задължителността на държавното образование и забраната на домашното образование по силата на член 34 (3) от предложението проект за Закон за детето не може да се счита за нещо необходимо в едно демократично общество. Забраната на домашното образование не е в съответствие с най-добрите интереси на децата в България и не издържа на изискването за зачитане на родителските права, поставено от Протокол 1, член 2 на Европейската конвенция за защита правата на човека и основните свободи. Неприсъствието на децата в училище не трябва да се счита за проява на образователна небрежност от страна на техните родители, нито следва децата да бъдат извеждани от семействата си поради трайно непосещаване на училище, ако получават образование у дома или по друг алтернативен начин. Домашното образование трябва да бъде достъпна възможност за родителите именно защото то служи на най-добрите интереси на детето.

Изглежда българското правителство тълкува задълженията си по Конвенцията на ООН за правата на детето като включващи изискване децата да посещават държавно училище. Конвенцията действително гласи, че децата имат „право на образование“, но не посочва конкретно, че образованието трябва да бъде в държавно училище. Всъщност, тълкувайки думата „образование“ в светлината на принципите за човешките права и основни свободи, записани във Всеобща декларация за правата на човека на ООН, подобно конкретизиране не изглежда възможно.

Конвенцията за правата на детето ясно заявява в членове 5 и 18, че сред най-важните права на детето, освен правото на живот, са именно правото му на родителска обич и правото му на образование. Конвенцията изрично отбелязва, че правата на родителите не се противопоставят на правата на децата. Родителите трябва да бъдат защитени в процеса на вземане на решения по отношение на образованието, което се отразява дълбоко на ценностната система на детето. Налагането на държавно образование без изключение противоречи на основните норми на демокрацията, плурализма и международните норми в областта на човешките права.

Нещо повече, домашното образование е не само жизнена алтернатива, но може да се възприема и като предпочитано положение при настоящето състояние на българската образователна система. Домашното образование предоставя уникална възможност да се посрещне необходимостта да се гарантират желанията на родителите относно образованието и най-добрите интереси на децата и държавата да гарантира обективно съответствие с академичните стандарти на Министерството на образованието в България.

Академичните и социалните предимства на домашното образование

Популярността на домашното образование нараства по света - от Северна до Южна Америка и в Европа, Африка и Азия. В САЩ домашното образование бележи драстичен растеж през последните години - от няколко десетки хиляди ученици през 80-те години на 20 век до над 2 милиона днес. През изминалите 30 години домашното образование се е доказало като добра образователна алтернатива, която превръща децата в отлично образовани, пълноценно развити и социално активни младежи, подготвени за университетско образование или за работа.¹

Резултатите от образователните тестове сочат, че в САЩ домашно образованите ученици се представят по-добре от учениците, образоващи се в държавните училища. Резултатите на домашно образованите ученици са средно 15-30 процента над средните за държавните училища. Редица проучвания сочат, че това е така за всички класове и предмети.² Нещо повече, проучванията показват, че не съществува никаква връзка между високите резултати, постигнати на тестовете, и държавната регулация.

Тези проучвания изследват и доколко академичният успех зависи от фактори като образователното ниво на родителите, семейния доход или педагогическия ценз. Когато постиженията на домашно образованите ученици се анализират спрямо образователното ниво на родителите им (завършено средно образование, незавършено висше образование, завършено висше образование и т.н.), някои изследвания намират малка връзка между родителското образование и успеваемостта на ученика, докато други изследвания не откриват изобщо никаква връзка.³ Всички проучвания обаче посочват, че даже учениците, чиито родители имат най-ниското образователно ниво, също постигат резултати, по-високи от средните за държавните училища. Същото явление се наблюдава и когато образователните резултати се сегментират по семеен доход. Домашното образование показва, че децата от семейства с нисък доход се представят успешно.⁴

Пълноценно развити и социално активни младежи, подготвени за университетско образование

Редица проучвания показват, че домашно образованите ученици стават отговорни граждани, които са продуктивни членове на обществото.⁵ Освен това изследванията заключават, че учениците, образовани у дома, се превръщат в цялостно развити и социално интегрирани личности.⁶ Практиката показва, че домашно образованите ученици са поне толкова или по-зрели и социално адекватни от връстниците си в държавните училища. Университетите в САЩ откриват, че домашно образованите ученици стават отлични членове на тяхната студентска общност. С годините университетите и колежаите съумяха да пригледат условията си за прием на студенти към тази форма на образование и сега домашно образованите ученици биват

рутинно приемани като студенти във висшите учебни заведения. Редица изследвания показват, че домашно образованите ученици постигат добри академични резултати, емоционално подготвени са за университетско следване и са активни и полезни участници в живота на своите ВУЗ-ове.⁷

Заклучение

Призоваваме ви да отхвърлите предложения проект за Закон за детето, за да се избегне допълнително ограничаване на правата на българските родители. Уважително ви призоваваме също да обмислите узаконяването на домашното образование като алтернативна форма на образование. Индивидуализираното внимание, което подsigурява този образователен подход, обещава да доведе до добре образовани и пълноценно развити, социално активни ученици независимо от различните семейни ситуации. Домашното образование е вече значима образователна алтернатива в много общества. Предвид на наличието на повече от 2 милиона домашно образовани ученици в страната (3% от децата на училищна възраст) опитът на САЩ е изключително положителен и показва, че мерките за ограничаване на домашното образование са ненужни с оглед гарантирането на държавните интереси и/ или закрилата на децата.

С искрено уважение,

(подпис)

Адв. Майкъл П. Донъли

Директор на отдел „Международни връзки“